

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Протокол № 15 від 01 березня 2023 року
Завідувач кафедри Кузнецова Н. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психолого-педагогічні аспекти лідерства

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Ягоднікова Вікторія Вікторівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності, професор кафедри педагогіки і освітнього менеджменту
Контактні дані викладача	Е-mail: yahodnikova@ukr.net т. моб. 097-538-36-38
Консультації	Середа 14.00-16.00

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 2	Вибіркова
	Рік підготовки:
	1-й
	Семестр
	2-й
	Лекції
	6 год.
	Практичні, семінарські
	4 год.
	Самостійна робота
	110 год.
Форма підсумкового контролю: залік	

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за мету формування у здобувачів вищої освіти системи знань і компетентностей, необхідні для виховання лідерів та реалізації лідерського потенціалу.

Предмет дисципліни – психолого-педагогічні та засади лідерства, принципи, умови та інструменти лідерства, лідерські якості особистості.

Завдання: набути ґрунтовні знання про психолого-педагогічну природу лідерства; опанувати педагогічним інструментарієм виховання лідерів та створення умов для ефективного лідерства; розширити уявлення про власний потенціал лідера для подальшого особистісного та професійного розвитку.

Особливістю дисципліни є урахування інноваційного досвіду регіону, акцентування уваги на створення і реалізацію психолого-педагогічних умов для виховання лідерів і успішного лідерства.

Переваги: програма базується на новітніх досягненнях психологічної та педагогічної науки та сучасних практичних здобутках національного і зарубіжного досвіду у сфері лідерства.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Змістовий модуль 1. Лідерство як психолого-педагогічна проблема			
Тема 1. Теоретичні засади лідерства	Поняття «лідер», «лідерство». Співвідношення лідерства і керівництва. Види лідерства. Стили лідерства. Ролі лідерів. Сучасні вимоги до особистості лідера.	Аналітичне завдання	Опитування
Тема 2. Теорії лідерства	Суб'єктивно-психологічний підхід. Функціонально-ситуативний підхід. Інтегрований підхід. Сучасні теорії лідерства.	Порівняльно-аналітичне завдання.	Аргументований виступ
Тема 3. Лідерство як виховний ідеал Нової української школи	Демократичне лідерство в Новій українській школі. Переосмислення ролі вчителя в контексті демократизації освітнього процесу.	Конспектування, творче завдання	Взаємооцінювання

Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічні засади виховання лідерів			
Тема 4. Вікові особливості виховання лідерів	Особливості виховання лідерів молодшого шкільного віку. Особливості виховання лідерів підлітків. Особливості виховання лідерів-старшокласників. Особливості виховання лідерів студентської молоді.	Аналітичне завдання	Опитування, тестування
Тема 5. Формування мотивації до лідерства	Мотивація і мотиви. Особливості мотиваційної сфери особистості. Процес формування мотивації. Класифікація мотивів. Форми і методи формування мотивації до лідерства.	Проектування	Захист
Змістовий модуль 3. Психолого-педагогічні умови виховання лідерів Основні види діяльності освітнього простору з виховання лідерів			
Тема 6. Виховання лідерів	Організаційно-методичні засади виховання лідерів. Діяльність як засіб виховання лідерів. Основні види діяльності виховання лідерів. Методика організації різних видів діяльності виховання лідерів.	Аналітичне завдання	Опитування
Тема 7. Форми і методи виховання лідерів	Основні форми виховання лідерів: індивідуальні, групові, колективні. Інтерактивні методи. Ігри з партисипативним тлом як засіб розвитку лідерських якостей. Тренінг.	Творче завдання	Захист
Тема 8. Школа лідерів як	Цілі і завдання школи лідерів. Вимоги до організації школи лідерів. Розробка програми школи лідерів та методика її реалізації.	Проектування	Презентація
Тема 9. Учнівське самоврядування	Виховний потенціал учнівського самоврядування. Методика створення учнівського самоврядування. Шляхи взаємодії зі учнівським самоврядуванням.	Моделювання	Захист
Діагностика лідерських якостей			
Тема 10. Методи дослідження виховання лідерів	Загальна характеристика методів дослідження. Методика проведення дослідження у сфері лідерства.	Складання списку літ. джерел	Опитування
Тема 11. Діагностичний інструментарій	Самооцінка. Спостереження. Анкетування. Опитування. Інтерв'ю. Тести. Проектувальні методики.	Практичне завдання	Взаємооцінювання

4. Політика курсу

Під час лекційних занять від здобувача вимагається уважно слухати викладача, конспектувати основні положення теми, брати участь в дискусіях, пошуково-дослідницької діяльності та інтерактиві.

До кожного **практичне/семінарське заняття** здобувач повинен сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного

плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи і презентації. Під час проведення практичного/семінарського заняття здобувачі повинні брати активну участь в обговоренні теми, відповідати на питання викладача та своїх одногрупників, брати активну участь у всіх видах навчальної діяльності, організованій викладачем.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, визначених викладачем, підготовку навчальних та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на практичного/семінарського заняттях. Допускається у межах самостійної роботи проходження курсів (онлайн-курсів на платформах EdEra, Prometheus, ВУМ-онлайн, edX, Coursera) неформальної освіти та отримання балів через надання викладачу сертифікату про проходження онлайн-курсу.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти привиконанні самостійної роботи, індивідуальних завдань повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час виконання самостійних робіт заборонені.

Політика щодо забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами здійснюється шляхом організації навчання на основі особистісно-орієнтованого підходу з урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

Політика щодо дедлайнів та перекладань. Перекладання академічних зобов'язаностей відбувається за наявності поважних причин.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

5.1. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Рівні навчальних досягнень	Бали			Критерії оцінювання навчальних досягнень	
	За національною шкалою	Шкала ЄКТС		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		2...5	1...100	F...A	Здобувач вищої освіти
Високий	5	90 ... 100	A	Здобувач освіти виявив всебічні, систематичні й глибокі знання з питань лідерства, теоретичних і практичних засад виховання лідерів; володіє термінологією і розуміє сутність лідерства; логічно, повно трактує навчальний матеріал.	Здобувач освіти вільно орієнтується у навчальному матеріалі. Використовує додаткові психолого-педагогічні джерела. Активно приймає участь у дискусіях. Вміє обґрунтувати і довести власну точку зору. Виконує всі практичні завдання самостійно, творчо, у повному обсязі.
Достатній	4	75 ... 89	C ... B	Здобувач освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу з питань виховання лідерів і реалізації лідерського потенціалу, але допустив несуттєві помилки; засвоїв основну літературу,	Завдання самостійної роботи виконуються з творчим підходом, здобувач освіти впевнений у власних висновках, але вони потребують уточнення, подальшого осмислення та відповідності до практичної

				здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої роботи.	роботи. Приймає активну участь у дискусіях і інтерактивних вправах.
Задовільний	3	60 ... 74	E ... D	Здобувач освіти виявив базові знання основного навчального матеріалу дисципліни, необхідні для подальшого навчання та професійної діяльності; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; допустив помилки у відповідях на запитання при виконанні завдань, але спроможний самостійно, доопрацювати програмний матеріал.	Завдання виконує самостійно, але стандартно. Здобувач освіти невпевнений у власних висновках. Поверхово орієнтується в матеріалі дисципліни, а також у проблемі, поставленій у завданні, відповідь розкрито неповністю є недоліки.
Низький	2	35 ... 59	FX	Здобувач освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу курсу; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.	Не демонструє уміння створювати психолого-педагогічні умови виховання лідерів та реалізації лідерства. Виконує частину завдання за допомогою викладача.
Незадовільний	2	1 ... 34	F	Здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

5.2.Критерії оцінювання поточного контролю (за різними видами роботи)

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичне заняття	7-6	Здобувач вищої освіти активно бере участь у занятті, висловлює обґрунтовані міркування, наводить доцільні приклади. Впевнено з творчим підходом виконує завдання,
	5-3	Здобувач вищої освіти не виявляє активність епізодично, відповіді надає правильні, але стандартні, не завжди впевнений у висловлених положеннях. Має певні труднощі щодо обґрунтування власної думки. Завдання виконує шаблонно, іноді потребує допомоги викладача.
	2-1	Здобувач освіти лише спостерігає за заняттям, не володіє вільно матеріалом навчальної дисципліни, не може самостійно виконати завдання.
	0	Відсутній на занятті

Письмові доповіді, завдання	4	Тема розкрита повно, логічно, обґрунтовано. Завдання виконано творчо і оригінально. Дотримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	3-2	Завдання виконане стандартними фразами, можливі не суттєві помилки. Дотримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	1	Завдання виконано частково, формально, є суттєві помилки. Не витримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Проектування / моделювання	7-6	Завдання виконано оригінально, з творчим підходом, з дотриманням всіх етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Розроблено презентацію, яка розкриває тему і суть завдання.
	5-3	Завдання виконано стандартно, але з дотриманням всіх етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Презентація не виразна, повністю дублює текст завдання.
	2-1	Завдання виконано з суттєвими помилками, з порушенням етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Презентація відсутня.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Творчі/пошуково-дослідницькі завдання, аналітичні завдання	7-6	Виконане завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, характеризується самостійністю, оригінальністю, демонструє інноваційне мислення здобувача вищої освіти, відповідає сучасним вимогам до управлінської освітянської практики,
	5-3	Завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, але не характеризується оригінальністю, має переважно описовий характер.
	2-1	Завдання виконано поверхово, не розкриває ключову практичну проблему.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Тематичний словник/конспект	3	Наявність всіх тем навчальної дисципліни, дотримані вимоги до правил цитувань і оформлення літературних джерел.
	2	Відсутність всіх тем навчальної дисципліни, дотримані вимоги до правил цитувань і оформлення літературних джерел.
	1	Відсутність всіх тем навчальної дисципліни, помилки у правилах цитування і оформлення літературних джерел.
	0	Відсутність тематичного словника/конспекту або порушенні принципи академічної доброчесності.

6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль					
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка

T1		T2	T3	T4	T5		T6	T7	T8		T9	T10		T11	0	100
ср	п	ср	ср	ср	ср	п	ср	ср	ср	п	ср	ср	ср	п		
6	7	6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	6	7	7		

7. Рекомендована література

Основна

1. Гоулман Д., Бояціс Р., Маккі Е. Емоційний інтелект лідера: пер. з англ. Київ, 2020. 288 с.
2. Комарова К.В., Коляда С.П. Лідерство: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дніпро: 2017. 430 с.
3. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О.Г.Романовський, Т.В.Гура, А.С.Книш, В.В. Бондаренко. Харків, 2017. 100 с.
4. Ягоднікова, В. В. Теорія та методика виховання лідерів. Навчальний посібник. 2-вид. доповн. і переробл. О.: ВМВ. 2017. 172 с.

Додаткова

1. Голлоб,Р. Навчаємо демократії. Базові матеріали з питань освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини для вчителів. Том 1 / пер. з англ. Л. Паращенко. К.: Основа. 2012. 164 с.
2. Гриньова М. Демократичне лідерство у спільноті учнівської молоді засобами партисипативного проектування. Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 12 лют. 2021 р., Дніпро, 2021. С. 57-60.
3. Кові С., Кові Ш., Самерз М. та ін. Лідер у мені. Формування культури лідерства у школах світу: пер. з англ. Київ, 2016. 248 с.
4. Кочубей Т., Семенов А. Сучасні теорії лідерства: теоретичний аспект. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2012. № 40. С. 176-184. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_40_28.
5. McKee A. & Richard E. (2005). *Resonant Leadership: Renewing Yourself and Connecting with Others Through Mindfulness, Hope, and Compassion*. Boston: Harvard Business School Press. 304 p.
6. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст.): навч. посіб. Полтава.: ПУЕТ, 2016. 277 с.
7. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст.-початок ХХІ ст.): навч. посіб. Полтава.: ПУЕТ, 2016. 375 с.
8. Нестуля О.О., Нестуля С.І., Карманенко В.В. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 287 с.
9. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 240 с.
10. Нежинська О.О. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс: монографія. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 264 с.
11. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.
12. Сергєєва Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. за наук. ред. Л. М. Сергєєвої. Івано-Франківськ. «Лілея НВ». 2015. 296 с.
13. Шарм,Р. Лідер без титулу/ пер. з англ. Н. Лавської. К.: КМ-БУКС. 2020. 232 с.
14. Ягоднікова В. В. Я можу, вмю, дію. Школа лідерства. «Виховна робота в школі». Харків: «Основа». 2010. Вип. 4. С. 2-26.
15. Ягоднікова В. В. Психолого-педагогічний супровід розвитку соціальної креативності учнів. Наша школа. 2010. № 4. С. 51-54.
16. Ягоднікова В. В. Що таке соціальна креативність. Психологопедагогічний супровід розвитку соціальної креативності учнів. Часопис для керівників освітньої галузі

- «Управління освітою». 2011. Вип. 22. Часопис для керівників освітньої галузі «Психологія управління». Харків. Вип. 11. С. 8-10.
17. Ягоднікова В.В. Гриньова М.В. Роль неформальної освіти у вихованні лідерських якостей підлітків. *Інноватика у вихованні: зб.наук.пр.Вип.13. Том 2/* упоряд. О.Б.Петренко; ред.кол.: О.Б.Петренко, Н.Б. Грицай, Т.С. Ціпак та ін. Рівне: РДГУ, 2021. С. 73-82.
18. Ягоднікова В.В. Гриньова М.В. Демократичне лідерство в Новій українській школи: поцінування партисипації в початковій школі: Початкова освіта у контексті шкільних змін: теорія, методика, практика, досвід: монографія. за ред. д.пед.н., професора В.В.Ягодніковаої, к.психол.н., доцента О.В.Кузнецової. Умань: Видавець «Сочинський М.М.», 2021. 149-181.
19. Ягоднікова В.В. Гриньова М.В. Партисипативний підхід до виховання лідерських якостей підлітків. *Молодь і ринок*. 2021. С.44-49.

8. Електронні інформаційні ресурси

http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi	Верховна Рада України
www.mon.gov.ua	Міністерство освіти і науки України
https://osvita.od.gov.ua/	Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації
http://www.znannya.info	Інформаційний портал «Знання»
http://www.osvita.ua	Освітній портал Освіта.UA
http://www.intellect-invest.org.ua	Портал сучасних педагогічних ресурсів
http://www.ukped.com	Українська педагогіка.

Наукові бібліотеки

http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
http://www.odnb.odessa.ua/	Одеська національна наукова бібліотека
https://www.biblioteka.od.ua/	Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.С. Грушевського
https://vnmzpv.odessaedu.net/	Відділ інформаційно-ресурсного забезпечення КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»